

SINIF VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN İŞBİRLİKLİ ÖĞRENME MODELİ HAKKINDA BİLGİ DÜZEYLERİ

Ufuk ŞİMŞEK¹ Yavuz TOPKAYA²

Öz

Bu çalışmanın amacı, Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, aktif öğrenme yöntemlerinden biri olan ve eğitimde çok kullanılan işbirlikli öğrenme modeli hakkındaki anlama düzeylerinin belirlenmesine yöneliktir. Çalışmanın örneklemini; Erzurum ilinde görev yapan 47 Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Ölçme aracı olarak işbirlikli öğrenme modeli bilgi ve uygulama düzey belirleme ölçeğinin A grubu soruları kullanılmıştır. Ölçme aracından elde edilen veriler nitel ve nicel olarak değerlendirildiğinde; öğretmenlerin bu model hakkında kısmen bilgilerinin olduğu fakat bu modelin uygulama aşamasında zorluklar çektikleri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikli Öğrenme, Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Aktif Öğrenme.

KNOWLEDGE LEVELS ABOUT COOPERATIVE LEARNING MODEL OF PRIMARY AND SOCIAL STUDIES TEACHERS

Abstract

The aim of this present study was to examine primary and social studies teachers' views about knowledge levels of the cooperative learning model which active learning method and one of the many uses in the education. The sample of this study composed of 47 primary and social studies teachers who served from Erzurum provinces. As the data collection instruments, cooperative learning model scale were used. Scale used in this study, consists of ten questions. Some of the open-ended questions are provided as a part of the Likert. The data obtained were evaluated measurement tool. According to the data obtained from the analyses, teachers information about this model is partly, but cannot do on the application classes and how they had trouble emerged.

Keywords: Cooperative Learning, Primary and Social Studies Teacher, Active Learning.

---

¹Yrd. Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Böl., Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD. ufukersegun@gmail.com

²Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Böl., Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD. topkayay@gmail.com

GİRİŞ

Bir toplumsal kurum olan eğitimin en önemli hedeflerinden birisi, çocukların sosyalleşmesini sağlamaktır. Sosyalleşme çocuğun içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumlarını tanıyarak toplumdaki rollerinin gerektirdiği davranışları göstermesi olarak ifade edilebilir. Ülkemizde, öğrencilere tüm bu bilgi ve beceriler ilkökul ve ortaokuldaki hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri yoluyla kazandırılır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Günümüzde ise sosyal bilgiler öğretiminin temel amaçlarından birisi, geleceğin etkin yurttaşlarında karar verme ve problem çözüme becerilerinin geliştirilmesidir (Öztürk, 2009).

Çoğu okul sınıfları, ders kitapları merkezli, geleneksel öğretim metotları ve öğrencilerin sıraları üzerinde bireysel çalışma yapmaları şeklinde yapılandırılmıştır. Bu durum yapılandırmacı anlayışın hakim olduğu derslerin iyi derecede yapılamamasına neden olmaktadır. Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenleri, düz anlatım şeklindeki ders yapma sürecinde öğrencilere bilgi yüklemesi yapmaya çalışırken, öğrenciler dinleyici ve bilgi depolayıcı konumda olmaktadır (Fenton,1969; Bruner,1967; Berliner, 1975). Bu yöntemlerle bu derslerin hedeflerine ulaşması mümkün gözükmemektedir. Buna karşılık bu derslerin istenilen amaçları ulaşmasında öğrenci merkezli metotların kullanılması zorunluluğu söz konusudur.

Öğrenci merkezli eğitim, öğrencilerin kendi algıları, düşünceleri ve duygularından elde ettiği bilgi ve deneyimlerini yapılandırması sürecidir (Brooks ve Brooks, 1999; Arı ve Bayram, 2011). Öğrenci merkezli eğitimde, her öğrenci, elde ettiği verilerden bir anlam çıkarmak, bunu gözden geçirmek ve diğerleri için anlaşılır hâle getirmek üzere çaba gösterir. Bilginin yapısı gereği, her öğrenci daha derin bir anlama etkinliğini yapılandırmak için eski ve yeni bilgileri arasında özgün bağlantılar kurar. Öğrenci, nasıl düşüneceğini planlayıp, gözlemleyip, değerlendirerek, sorgulayıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirir. Öğrencinin kontrol düzeyi, sorumluluk duygusu, hedefleri, ilgi alanları, yeterlilikleri ve beklentileri, başarıya güdüsünü besleyen etmenler olduğu için öğrenmeyi olumlu yönde etkiler. Her öğrenci doğal bir öğrenme eğilimine sahiptir. Bu eğilim, olumsuz deneyimlerle engellendiğinde öğrenme zorlaşmaya başlar. Bu nedenle, öğrenci merkezli eğitim her öğrencinin başarabilme deneyimini yaşaması için onların bireysel farklılıklarını dikkate alan fırsatlar sunar. Öğrenciler, öğrenmenin gelişimsel doğasına bağlı olarak farklı zamanda farklı türde ve farklı öğrencilerin birbirleri ile etkileşimi, öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğrencilerin birbirine destek

olması, ilgi ve saygı göstermesi gibi olumlu ilişkiler de öğrenmeyi artırır. Her öğrenci kalıtsal olarak taşıdığı genler ve çevresel etmenlerin bir araya gelmesi ile şekillenir ve bu nedenle öğrenciler öğrenmeye karşı farklı yetenek, tercih ve eğilimlere sahiptir. Bu durum dikkate alındığında öğrenci merkezli eğitime öğretmenlerimizin yönelmesi için; bazı yöntem ve tekniklerin uygulamalarını bilmeleri gerekmektedir. Araştırmalarda, öğretmenleri çeşitli metot ve teknikleri uygulamada tam doğru olarak kullanamadıkları rapor edilmektedir (Kıncal, Ergül ve Timur, 2007).

Öğrenciler öğrenme tarzları, yetenekleri ve ilgileri bakımından birbirlerinden farklıdırlar. Çoğu zaman da bu öğrenciler kendileri arasında başarılı olanlar ve olmayanlar olmak üzere gruplara ayrılır. Geleneksel sınıf ortamlarında öğretmenin anlatımına dayalı öğrenme-öğretme etkinliklerinden sadece başarılı öğrencilerin faydalandığı, anlama güçlüğü çeken öğrenciler için ise bu yöntemin birçok dezavantaja sahip olduğu belirtilmektedir (Yıldırım, Er Nas ve Ayas, 2009). İşbirlikli öğrenme ortamlarında ise grup üyelerinin her biri, diğer öğrencilerin öğrenmelerinden sorumlu oldukları için birbirlerine yardımcı olabilmektedirler (Doymuş, Şimşek ve Şimşek, 2005; Doymuş, Şimşek ve Bayrakçeken, 2004). Bu nedenle kendilerine düşen görevi en iyi şekilde yerine getirmelidirler. Bu durum ise anlama güçlüğü çeken öğrencilerin, kaygının düşük ve öğrencilerin birbirine destek olduğu, özgüven ve motivasyonun yüksek olduğu işbirlikli sınıf ortamlarından en fazla kazanımı sağlamalarına neden olmaktadır. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin, işbirlikli öğrenme ortamlarında geleneksel sınıf ortamlarına göre daha başarılı oldukları ve derse karşı olumlu tutumlar geliştirdikleri belirtilmektedir (Aksoy ve Doymuş 2011; Brewer ve Klein, 2006; Çaycı ve ark., 2007; Doymuş ve ark., 2004; Gömleksiz ve Tümkaya, 1997; Johnson ve Johnson, 1999).

Günümüz eğitiminde öğretmen merkezli eğitim anlayışı, yerini öğrenci merkezli eğitim anlayışına bırakmıştır. Bu anlayışla yeni öğrenme yöntemleri geliştirilmiştir. Öğrenciyi merkeze alan bu yöntemlerden birisi de İşbirlikli Öğrenme (Yöntemleri) Modelidir. İşbirlikli öğrenme; öğrencilerin hem sınıf hem de diğer ortamlarda küçük karma gruplar oluşturularak ortak bir amaç doğrultusunda akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, bireylerin özgüvenlerinin arttığı, iletişim becerilerinin geliştiği, problem çözme ve eleştirel düşünme gücünün ivmelendiği, eğitim-öğretim sürecine öğrencinin en aktif şekilde katıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Aksoy ve Doymuş, 2011; Doymuş, Karaçöp ve Şimşek, 2010).

İlköğretimde ve özellikle sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin iyi anlamaları ve başarılı olabilmeleri için İşbirlikli öğrenme modelinden faydalanılabilir. İşbirlikli öğrenme hem öğrencilerin zor konuları öğrenmelerine yardımcı olmada hem de demokratik değerlerin öğrenciler tarafından kazanılmasında sosyal bilgiler öğretmenleri için uygundur (Hendrix,1999).

Eğitim amaçlarının gerçekleşmesinde öğretmenin çok önemli rolü vardır. Bilim ve teknolojinin etkisiyle sürekli değişen toplum ve eğitim anlayışı öğretmenlere yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu rol, geleneksel olarak üstlenilen aktarımcı yönden öğrenmeye kılavuzluk eden, öğrenci merkezli bir yöne doğru kaymaktadır. Araştırmalar, eğitim sürecinde öğretmenin, kendisine, öğrencilerine, konusuna ve arkadaşlarına karşı oluşturduğu olumlu tutumların hem öğrencilerin öğrenmeye karşı tutumlarını hem de akademik başarılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Öztürk ve Dilek, 2002). Yapılan çalışmada sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin çağdaş yöntemlerden biri olan işbirlikli öğrenme yöntemini uygulama yeterliliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada betimleme-survey yöntemi kullanılmıştır. Betimleme-survey yöntemi ile olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğu betimlenmeye ve açıklanmaya çalışılır (Karasar, 2005). Bu yöntemle göre; çalışma, öğretmenlerin işbirlikli öğrenme modelini sınıfta uygulama düzeyinin belirlenmesine yönelik yapılmıştır. Yapılan değerlendirmede nitel veri analizinden faydalanılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini, sınıf öğretmeni (n=30) ve sosyal bilgiler öğretmeni (n=17) olmak üzere toplam (n=47) öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 110K-252 Nolu TÜBİTAK projesinde yer alan 'İşbirlikli Öğrenme Modelinin Bilgi ve Uygulama Düzey Belirleme Ölçeği-A' kullanılmıştır. Ölçek 14 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Ölçme aracıda kullanılan soruların bir kısmı; Şimşek, Doymuş, Kızıloğlu (2005), Bourner, Hughes ve Bourner, (2001) ve Garvin, Butcher, Stefani, Tariq, Lewis, Blumson, Govierve ve Hill, (1995)'in çalışmalarında kullanılan ölçeklerdeki sorulardan faydalanılarak oluşturulmuş, diğer sorular ise proje araştırmacıları tarafında geliştirilmiştir. Ölçek; A ve B grubu olmak üzere iki kısımlıdır. A kısmı işbirlikli öğrenme modeline ait bilgiler ve uygulama sorularından, B kısmı ise İşbirlikli Öğrenme Modelinin Bilgi ve Uygulama Düzeyi Belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Ölçeğin güvenilirliğini tespit etmek amacı ile her bir soru için Güvenilirlik= Görüş Birliği/Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı değeri hesaplanmış (Miles and Huberman 1994) hesaplanan bu değerler toplanarak toplan soru sayısına bölünerek testin güvenilirliği 0,69 olarak bulunmuştur. Ölçek sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulandıktan sonra elde edilen verilerin ilk önce betimsel analizi yapılmış daha sonra kodlamalar yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin yüzdeleri hesaplanarak sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

BULGULAR

Bu kısımda elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumları yer almaktadır. Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin S1' e vermiş oldukları cevapların nitel analizi yapılarak analiz sonuçları Tablo 1 de verilmiştir.

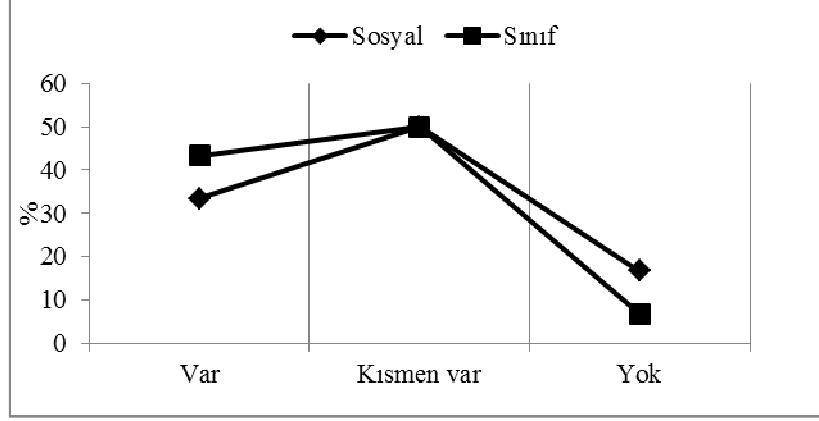
S1: İşbirlikli öğrenme yöntemini tanımlar mısınız?

Tablo 1. Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Soru 1'e Verdikleri Cevaplar

Öğretmen cevapları	Sınıf (%)	Sosyal (%)
Heterojen gruplar oluşturarak öğrencilerin birbirleriyle öğrenmelerini sağlamayı, grup bilincini oluşturmayı, derse motive etmeyi ve özgüven kazandırmayı amaçlayan yöntemdir. Grupların öğretmen rehberliğinde bilgiye kendilerinin ulaşmasını sağlayan öğrenci merkezli yaklaşımdır.	35	33
Grup çalışmasıdır.	10	17
Yaparak yaşayarak öğrenme yöntemidir ve Öğretmen-Öğrenci-Veli üçlüsünün birlikte çalışmasıdır.	15	6
Grupların aynı amaca yönelik bilgi paylaşımı ile işbirliği yaparak öğrenmedir.	0	11
Öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirmek için sınıf ortamında yapılan paylaşmayı ve iletişimi güçlendirmeyi, sorumluluk almayı ve sosyal becerileri geliştirmeyi amaçlayan yöntemdir.	16	22
Soruya cevap vermeyenler.	21	6
	3	5

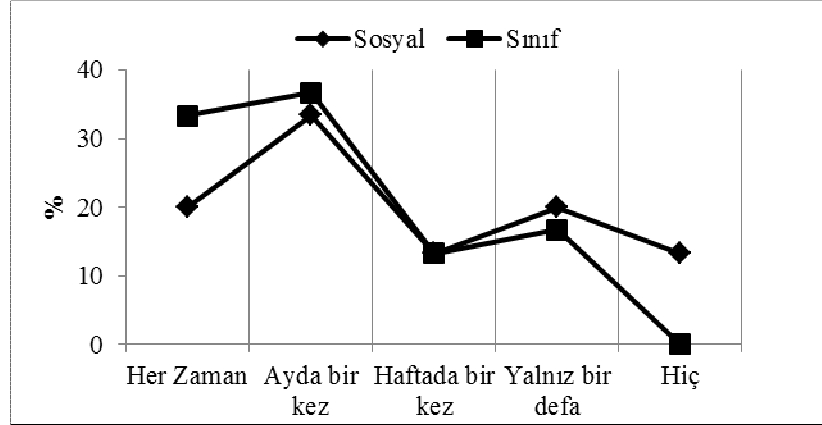
Tablo 1 deki öğretmen cevapları incelendiğinde; hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık % 35'i işbirlikli öğrenme modelini bilimsel olarak tanımlamışlardır. Diğer öğretmenler ise kısmen doğru cevap vermişlerdir.

Şekil 1. (S2) İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili deneyiminiz?

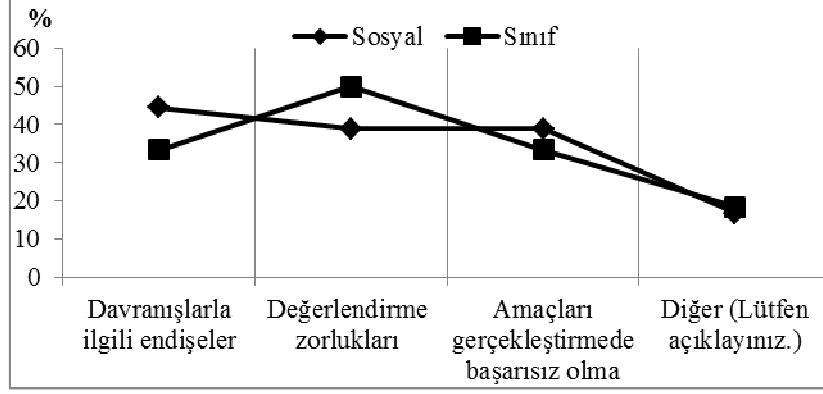
Araştırmaya katılan öğretmenlerden, işbirlikli öğrenme modeli hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin %33'ü, sınıf öğretmenlerinin ise % 43'ünün deneyimli, hem sosyal bilgiler hem de sınıf öğretmenlerinin % 50'sinin ise kısmen deneyimli oldukları tespit edilmiştir (Şekil 1). Buna göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modelini sınıf öğretmenlerine göre daha az uyguladıkları görülmektedir.

Şekil 2. (S3) İşbirlikli öğrenme yöntemini ne sıklıkla kullandınız?

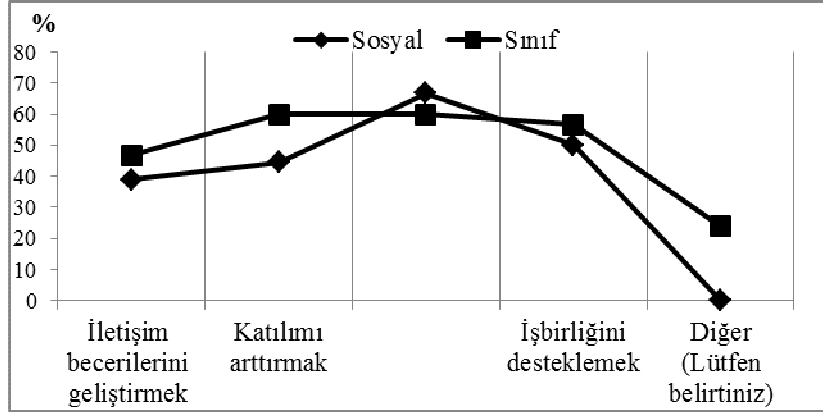
Şekil 2' deki grafik incelediğinde; sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 20'si, sınıf öğretmenlerinin ise % 33'ü derslerini işlerken her zaman İşbirlikli öğrenme modelini kullandıklarını belirtirken, her iki branştaki öğretmenlerin yaklaşık % 35'i ayda bir ,% 13'ü haftada bir, % 16'sı yalnız bir kez bu modeli kullandıklarını ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 13'ü ise bu modeli hiç kullanmadıklarını ifade etmektedirler.

Şekil 3. (S4) İşbirlikli öğrenme yönteminin kullanımı ile ilgili endişeleriniz nelerdir (Birden fazla seçeneği seçebilirsiniz)?

Şekil 3. incelendiğinde; İşbirlikli öğrenme yöntemini kullanmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 33'ünün ve sınıf öğretmenlerinin ise % 44'ünün öğrenci davranışlarına yönelik endişelerinin olduğu, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 39'u sınıf öğretmenlerin % 50'si yöntemin uygulamasından sonra sosyal beceri ve akademik başarının nasıl değerlendirileceği konusunda zorluk çektikleri, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 39'u ve sınıf öğretmenlerin %33'ü amaçların gerçekleştirilmesine yönelik kaygılarının olduğu ve her iki branşta % 18'nin ise farklı durumlarda problemlerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

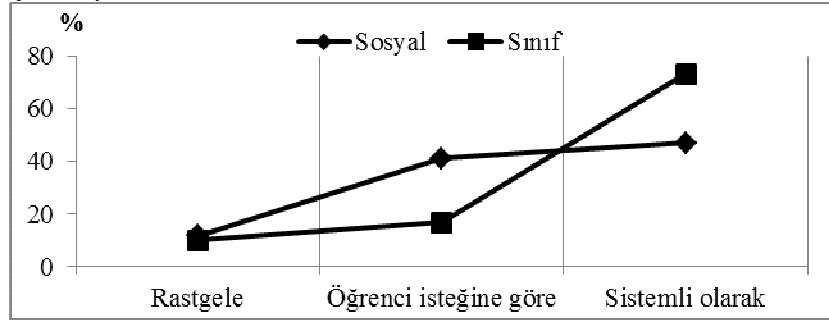
Şekil 4. (S5) İşbirlikli öğrenme yöntemini hangi amaçla kullandınız? (birden fazla seçeneği seçebilirsiniz)

İşbirlikli öğrenme modelini kullanmanın amacı olarak; sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık % 39'u ve sınıf öğretmenlerin % 47'si öğrencilerde iletişim becerilerini geliştirmek, sosyal bilgiler

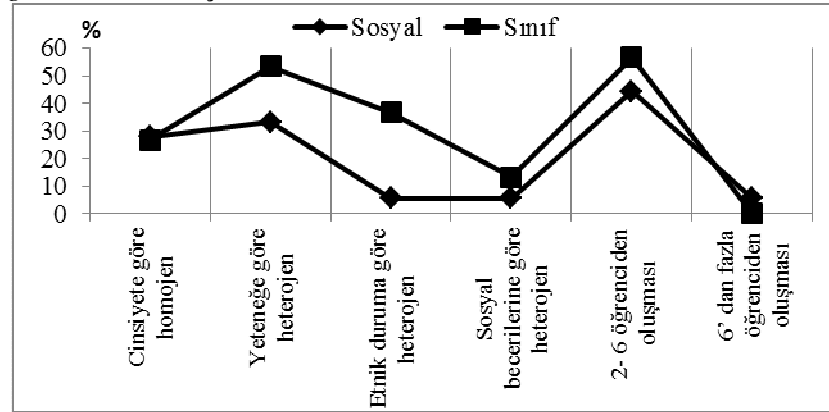
öğretmenlerinin % 44'ü ve sınıf öğretmenlerin % 60'ı öğrencilerin derse katılımını sağlamak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 67'si ve sınıf öğretmenlerin % 60'ı öğrencilerin kendi çabalarıyla öğrenmelerini sağlamak ve her iki branşta yaklaşık % 52'si ise işbirlikli öğrenmeyi desteklemek olduğunu açıklamışlardır (Şekil 4).

Şekil 5. (S6) Öğrencileri nasıl gruplandırdınız? (Sadece birini işaretleyiniz)

Şekil 5 incelendiğinde; işbirlikli öğrenme gruplarını, hem sınıf hem de sosyal bilgiler öğretmenlerin; yaklaşık % 10'nu rastgele, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 41'i ve sınıf öğretmenlerinin % 16'sı öğrencilerin isteğine göre ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 47'si sınıf öğretmenlerinin ise % 73'ü sistemli bir şekilde oluşturdukları görülmektedir.

Şekil 6. (S7) Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri işbirlikli öğrenci grubunuzun öne çıkan özelliklerdendir

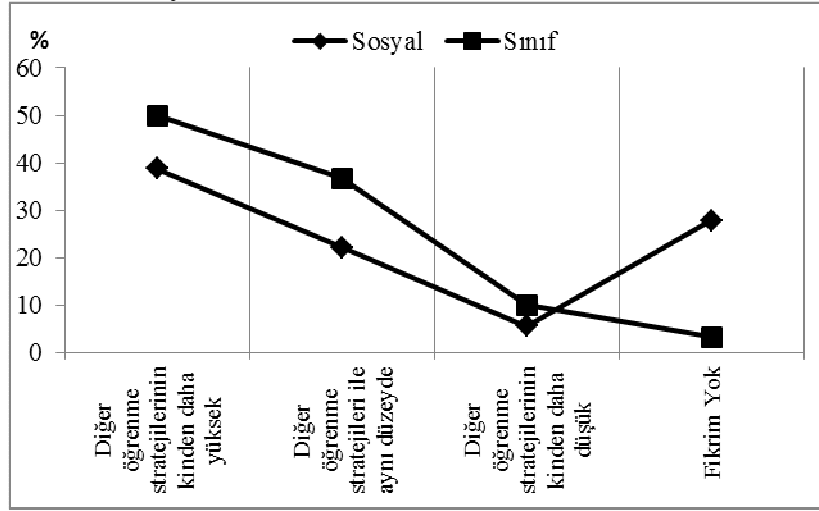

Öğrenci gruplarının oluşturulmasında öğretmenlerin kullandıkları ölçütlerle ilgili verilerin yer aldığı Şekil 6'ya göre hem sınıf öğretmenleri hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 25'i cinsiyeti,

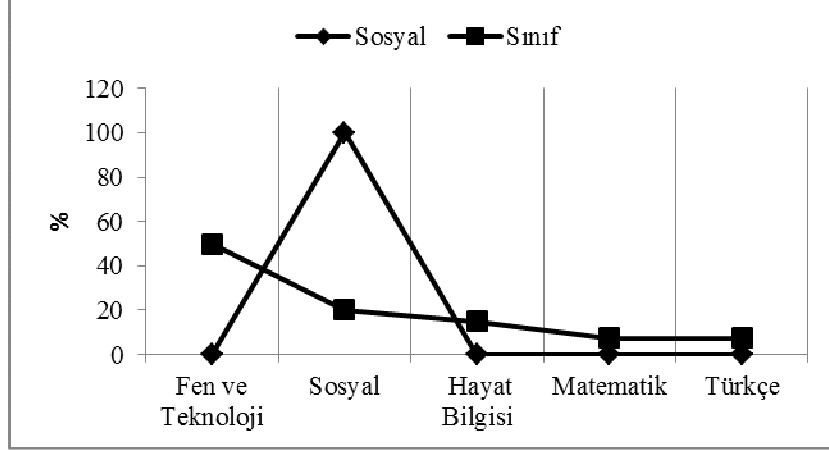
sınıf öğretmenlerinin % 52'si, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 30'u yeteneği, sınıf öğretmenlerinin %40'ı sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 5'i etnik kökeni, sınıf öğretmenlerinin % 15'i sosyal bilgiler öğretmenlerinin %5'i sosyal beceriyi temel aldıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca gruptaki öğrenci sayılarının 2-6 arasında olması gerektiği görüşüne sınıf öğretmenleri % 60 sosyal bilgiler öğretmenleri ise %45 oranında, grup sayısının 6'dan fazla olması gerektiğine sınıf öğretmenleri % 0 sosyal bilgiler öğretmenleri ise %5 oranında katılmaktadır.

Şekil 7. (S8) İşbirlikli gruptaki öğrencilerinizin başarıları hakkındaki düşünceleriniz nedir?

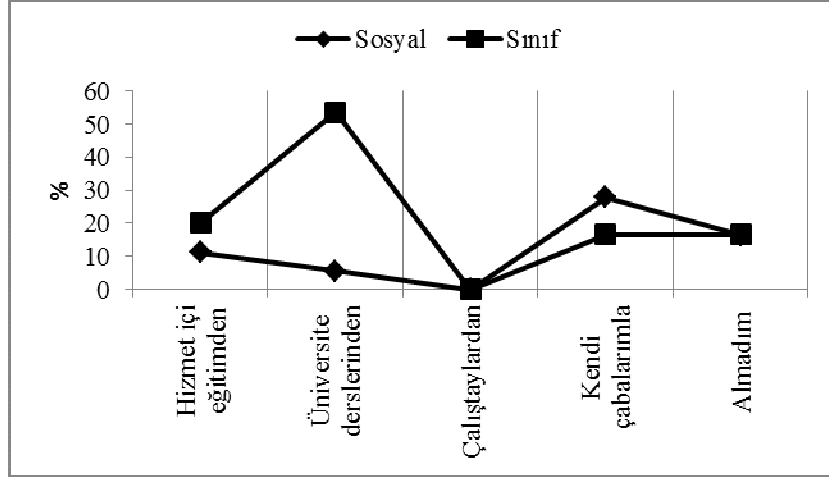
Şekil 7 incelendiğinde; işbirlikli öğrenmenin diğer öğrenme stratejileri ile karşılaştırılmasında sınıf öğretmenlerinin; yaklaşık % 50'si sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %40'ı işbirlikli öğrenmeyi daha başarılı, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık % 40'ı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık % 22'si diğer öğrenme stratejileri ile aynı düzeyde başarılı, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık % 10'u, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık % 5'i diğer öğrenme stratejilerinden başarısız buldukları, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık %3'ünün sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %30'unun ise fikri olmadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 8. (S9) Hangi derslerde işbirlikli öğrenme yöntemini kullandınız?

Sınıf öğretmenlerinin hiçbirinin işbirlikli öğrenme modelini Fen ve Teknoloji dersinde kullanmadıkları, yaklaşık %20'si sosyal bilgiler derslerinde, yaklaşık % 18'i hayat bilgisi dersinde, yaklaşık %12'si matematik dersinde ve yaklaşık %12'si de Türkçe dersinde kullandıklarını ifade etmişlerdir (Şekil 8).

Şekil 9. (S10) İşbirlikli öğrenme yöntemi ile ilgili eğitimi nerede aldınız?

Şekil 9'a göre; işbirlikli öğrenme modelini; sınıf öğretmenlerinin öğretmenlerin yaklaşık % 20'si hizmet içi eğitimden, % 53'ü üniversite eğitiminden, % 25'i kendi çabalarıyla, %15 ise bir eğitim almadığı ve hiçbirinin çalıştaylarda eğitim almadığı; sosyal bilgiler

öğretmenlerinin ise yaklaşık %10'u hizmet içi eğitimden, % 5'i üniversiteden, % 18'i kendi çabalarıyla eğitim aldıklarını, hiç birinin çalıştayda eğitim almadığı ve yaklaşık %17'sinin ise hiçbir eğitim almadığı görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar dört temele dayanmaktadır. Birincisi; öğretmenlerin işbirlikli öğrenme modeli hakkında bilgi, deneyim, kullanma sıklığı ve kullanma amacını belirlemeye yöneliktir. Sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece % 30'u işbirlikli öğrenme modelinin bilimsel olarak tanımlanmışlardır. Hem sosyal bilgiler hem de sınıf öğretmenleri, bu model hakkında kısmen deneyim sahibi olduklarını ve derslerinde ayda bir kez kullandıklarını ifade etmişlerdir. İşbirlikli öğrenme modelinde kullanılan yöntemler; işbirlikli öğrenme kurallarına göre yapılmalıdır. Bu çalışmada ise öğretmenlerin kendi görüşlerine göre, kurallara uymadan yaptıkları görülmektedir (Şekil 1, 2 ve 4). Kurallara uygun yapılmayan öğrenci merkezli yöntemler, öğrenciye beklenen katkıyı yapmaktan ziyade olumsuz etkisi olmaktadır. Kuralına uygun yapılmayan yöntemler, öğrencilerin çeşitli psikolojik ve sosyal sorunlar yaşamalarına ve akademik başarısızlığa neden olmaktadır. Dikel (2012) yapmış olduğu çalışmada; işbirlikli kurallara uygun yapılmayan çalışmalarda, öğrencilerin sınıfı hatta okulu terk ettiklerini tespit etmiştir. Bu nedenle hem sosyal bilgiler hem de sınıf öğretmenlerinin, bu modeli daha etkili ve verimli kullanabilmeleri için işbirlikli öğrenme modelini hakkında bilgi eksikliklerini uzman desteği veya hizmet içi eğitim yardımı ile gidermeleri daha uygun olacaktır.

İkincisi; işbirlikli öğrenme modelini uygulama aşamasında duydukları endişeler ve grup çalışmalarının nasıl değerlendireceğine yöneliktir. Öğretmenler, bu modeli uyguladıklarında öğrenciler arasında meydana gelen problemler ve gruplarda çalışmayan öğrencilerin sorunlarının nasıl giderilebileceğini tam olarak kavrayamadıklarını, ayrıca grup çalışmalarında çalışan öğrencilerin ve grupların nasıl değerlendirecekleri hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları ve öğrencilerin başarılarının artırılmasında diğer öğrenme yöntemlerinin uygulamasında da zorluk çektikleri (Şekil 3 ve 4) anlaşılmaktadır.

Üçüncüsü; öğretmenlerin işbirlikli modeli sınıflarında uygularken, öğrenci gruplarını nasıl oluşturulacağını ve öğrenci başarılarının nasıl artırılacağı ile ilgilidir. Hem sınıf öğretmenleri hem de sosyal bilgiler öğretmenleri, işbirlikli grupların nasıl oluşturulacağını ve her grubun

üye sayısının kaç olacağı hususunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı Şekil 5 ve Şekil 6'dan gösterilmektedir. Bu çalışmanın verileri (Doymuş ve Koç 2012) çalışmalarının verileri ile uyumludur. Dördüncüsü ise; sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin işbirlikli öğrenme modeli hakkında bilgiyi nereden aldıklarına yöneliktir. Sınıf öğretmenleri, işbirlikli öğrenme modeli ile ilgili bilgilerin çoğunu, üniversite okurken belli kaynaklardan aldığını, kısmen de hizmet içi eğitim ve kendi çabalarıyla aldıklarını belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ise işbirlikli öğrenme modeli hakkında üniversitede çok az bilgi edindikleri görülmektedir. Bu çalışma, diğer bilimsel çalışmalarla mukayese edildiğinde; Bourner ve ark. 2001, Mills (2003), çalışmalarıyla uyumlu olduğu; Garvin ve ark., (1995) ile Doymuş ve ark. (2005) çalışmalarıyla uyumlu olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin; öğrenci merkezli öğretim modellerinden biri olan işbirlikli öğrenme yöntemleri ve teknikleri hakkındaki bilgi ve uygulayama düzeylerinin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerimize ilk önce üniversite eğitimlerinde daha sonra çalıştaylarla veya hizmet içi eğitim kurslarıyla öğrenci merkezli öğretim yöntemleri uygulamalı olarak verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, G. ve Doymuş, K. (2011). Fen ve Teknoloji Dersi Uygulamalarında İşbirlikli Okuma-Yazma-Uygulama Tekniğinin Etkisi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 : (2), 43-59.
- Aktamış, H. ve Ergin Ö. (2006). Fen Eğitimi ve Yaratıcılık, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 77-83.
- Arı, E. ve Bayram, H. (2011). Yapılandırmacı Yaklaşım ve Öğrenme Stillerinin Laboratuvar Uygulamalarında Başarı ve Bilimsel Süreç Becerileri Üzerine Etkisi. *İlköğretim Online*, 10 : (1), 311-324.
- Berliner, D.C. (1975). *Educational Psychology*. Educational series Chicago: Rand MC Wally College Publishing, New Delhi.
- Brewer, S and Klein, J.D. (2006). Type of Positive Interdependence and Affiliation Motive in an Asynchronous, Collaborative Learning Environment. *Educational Technology Research and Development*, 54 : (4), 331-354.
- Bourner, J., Hughes, M., and Bourner, T. (2001). First-Year Undergraduate Experiences of Group Project Work. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 26, 19-39.
- Brooks G. and M. G. Books (1999). The Courage to be Constructivist. *Educational Leadership*, 57 : (3), 18-24.
- Bruner JS. (1969). *The act of discovery on knowing essays for left hand*. Athenum, New York.
- Çaycı, N., Demir M.K., Başaran, M. ve Demir, M.(2007), Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirliğine Dayalı Öğrenme İle Kavram Öğretimi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*,15 (2),619-630.

- Çubukçu, Z ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler, *Bilig*, 37, 155-174.
- Dikel, S. (2012). *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modeli Hakkında Bilgilendirilmesi, Yöntemi Sınıfta Uygulamaları ve Elde Edilen Sonuçların Değerlendirilmesi: Erzurum İli Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Doymuş, K., Koç, Y. (2012). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modelinin Sınıftaki Uygulaması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 174-183.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü., ve Bayrakçıken, S. (2004). İşbirlikli öğrenme yönteminin Fen Bilgisi dersinde akademik başarı ve tutuma etkisi, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 103-115.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü., Şimşek, U. (2005). İşbirlikçi öğrenme yöntemi üzerine derleme: İşbirlikli öğrenme yöntemi ve yöntemle ilgili çalışmalar, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 59-83.
- Doymuş, K., Karaçöp, A., ve Şimşek, Ü. (2010). Effects of jigsaw and animation techniques on students' understanding of concepts and subjects in electrochemistry, *Educational Technology Research and Development*, 58, 671-691.
- Fenton E. (1967) *The New Social Studies*. Holt Rhine Hart and Winston Inc, London.
- Garvin, J., Butcher, A., Stefani, A., Tariq, V., Lewis, N., Blumson, R., Govier, R. ve Hill, J. (1995). Group Projects for First-Year University Students: An Evaluation. *Assessment ve Evaluation in Higher Education*, 20, 279-294.
- Gömlüksiz, M., ve Tümkaya, S. (1997). Kubaşık öğrenme yönteminin sınıf öğretmenliği bölümü birinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri üzerindeki etkisi, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 230-236.
- Hendrix J.C. (1999). *Connecting cooperative learning and social studies*. Clearing House.
- Johnson, D.W., ve Johnson, R. T. (1999). Making cooperative learning work. *Theory Into Practice*, 38(2), 67-73.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (15. Baskı), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kıncal, R. Y., Ergül, R. ve Timur S. (2007). Fen Bilgisi Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 156-163.
- Mills, P. (2003). Group project work with undergraduate veterinary science students, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28(5), 527-38.
- Öztürk, C. (2009), *Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış, Sosyal Bilgiler Öğretimi; Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*, Ed. Cemil Öztürk, Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2002). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şimşek, Ü., Doymuş, K., ve Kızıloğlu N. (2005). Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Yönteminin Kazandırdığı Bilgi ve beceriler, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 67-80.
- Şimşek, Ü. (2005). *İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Dersinin Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yıldırım, N., Er Nas, S. ve Ayas, A. (2009). Kimya Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojilerini Kullanabilme Durumlarına İşbirlikçi Öğrenmenin Etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 99-116.